

Cümə, 15 avqust 1919-cu il, nömrə 252

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Cümə, 18 zülqədətül-haram sənə 1337. 15 ağustos 1919 sənə.

Türk və islamliğa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 35 rublə, 2 aylığı 60 rublə, 3 aylığı 90 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 40 rublə, 2 aylığı 70 rublə, 3 aylığı 100 rublə. Elan fiati: birinci səhifədə sətri 5 rublə, axırncı səhifədə sətri 4 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 3 rublə.

HÖKUMƏT TEATROSU

AXŞAM TAMAŞASI

DRAMA

Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy
Qardaşlarının Müdiriyyəti
Cümə günü, zilqədə ayının 18-də
(ağustosun 15-də) möhtərəm
camaatın xahişinə görə

ikinci dəfə olaraq mütəntən [təntənəli]
və ən şükumlu [dəbdəbəli] bir surətdə
mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır

VƏTƏN

yaxud

OSMANLI-RUS MÜHARİBƏSİ

Bu faciədə göstəriləcəkdir:
Rus-Osmanlı müharibəsi əsnasında
rus-Romaniya əsgəri ilə türk
əsgərlərinin vuruşması.
Dəhşətli top atəşləri.
Türk şəfqət bacılarının
göstərdikləri məharət.

Keçən dəfə kassa qabağında basabas
olduğundan möhtərəm camaatın çoxu
biletsiz qalıb geri qayıtmaqla
tamaşadan məyus qaldıqlarını nəzərə
alaraq, bu dəfə camaatın rahatı üçün
biletlər pişəzvəqt [qabaqcadan] teatrın
kassasında satılmaqdadır.

ELAN

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti
bununla elan edir ki, Azərbaycan Cüm-
huriyyəti Ticarət, Sənaye və Ərzaq naziri
cənabları tərəfindən 1919 sənədə iyulun
3-ndə “Kaspiyski suxoy dok” namında
səhmdaran cəmiyyətinin nizamnaməsi
təsdiq edilmişdir.

İdarə müdiri:

[Abbasəli bəy] Makinski

Kargüzar (imza)

7448

ELAN

Bakı Şəhər İdarəsi bununla elan edir
ki, avqust ayının 16-sında səhər saat 11-
də Təsərrüfat Şöbəsi dəftərxanasında
Petrovski Naberejni balıq satan cərgə-
lərin qarşısında olan şəhər budkasının
icarəyə verilməsi barəsində müzayidə
(torq) olacaqdır. Təfsilatı Təsərrüfat Şö-
bəsi dəftərxanasında oxumaq olar.

T-214

ELAN

Azərbaycan Dəmiryol İdarəsi bununla
elan edir ki, həmin sənə iyun ayının 27-
sindən Türlük və Məbir [Nəqliyyat və
Rabitə] nazirinin binəgüzarlığı [sərəncamı]

ilə Ağstafa stasyonunda Azərbaycan Dəmiryol Gömrük Acentəliyi açılmışdır. Acentəlik yükləri və baqajları aparmaq üçün hər tövr gömrük, aksiz və polis işlərini öhdəsinə götürüb həmçinin ekspedisiya əməliyyatını ifa edir:

a) Əcnəbi məmləkətlərdən Azərbaycana gətirilən və geri aparılan yükləri, həmçinin tranzitlə Azərbaycandan keçən yükləri;

b) Ağstafa Gömrük Acentəliyi adına vəsiqələrlə göndərilmiş malları;

c) Xüsusi adamlar adına gömrükxanaya göndərilmiş malların poşlin [və] gömrük işlərini əmələ gətirməkdən ötrü yük sahibi tərəfindən naklindəsadnoyda qeyd olunaraq acentəyə verirləcəkdir və;

d) Sərnişinlər tərəfindən Ağstafa gömrükxanasında qalan yüklər və sərnişin əşyası.

Bütün bu işlərin ifası üçün Dəmiryol Gömrük Acentəliyi zeyldəki [aşağıdakı] komiyaon vergisi alır:

Gömrüksüz gətirilən mallara – puda 3 qəpik, gömrüklü gətirilən mallara – puda 2 qəpik, gömrüksüz aparılan mallara – puda 4 qəpik, spirtdən başqa – puda 3/8 qəpik, neftdən başqa – puda 1/8 qəpik. Gömrüklü gətirilən və aparılan malların, hansıların ki gömrük xərci 1000 (min) manatdan yuxarı deyil, hər 10 manata 3 qəpik, min (1000) manatdan yuxarı olarsa hər 10 manata 30 qəpik.

Hər göndərilən mallardan yaxud hər vaqondan vergi 15 manatdan az olmalıdır.

Ağstafa gömrükxanasından keçib Azərbaycanın daxili gömrükxanalarına gedən mallara puda – 1 qəpik, tranzit mallara puda – 5 qəpik, göndərilən mallara hər

nakladnoya – 5 manat, baqaj və baqaj yükü aparıldığı zaman bir baqaj qəbzi ilə bir taya – 5 manat və hər aparılan taya – 2 manat.

Dəftərxana, posta və qeyri əlavə vergilərə gəldikdə, acentəlik təyin olunmuş dəmiryol taksasına görə vergi alır.

Kargüzar avəzinə (imza)

T-211

NOVXANI MÜSTƏHLİKLƏR CƏMIYYƏTİ DÜKANINDA

Şamaxı yolunda vaqe
35 nömrəli evdə

Avqustun 16-sından başlayaraq aşağıdakı qiymətlə çörək satılacaqdır: birinci dərəcədə ağ çörək 4 manat; ikinci dərəcədə 3 manat 50 qəpik.

ŞAH HƏZRƏTLƏRİNİN VÜRUDU MÜNASİBƏTİLƏ

Qonşumuz İrənin müməssili-tacdarı [tac sahibi nümayəndəsi, hökmdarı], ələhəzrət Əhməd şah [Qacar] həzrətləri bu günlərdə paytaxtımızı təşrif edib Azərbaycan təriqi [yolu] ilə übur edəcəklərdir [keçəcəkdir]. Şah həzrətləri babalarına təməssül edərək [oxşayaraq, onların adətini davam etdirərək] Avropa səyahətinə gədirilər.

Bakı dəfələrlə şahları ziyarət eyləmiş, İrənin tacdar müməssillərinə mizbanlıq [ev sahibliyi] etmişdir. Fəqət heç bir zaman nə şahlar böylə Bakı görmüşlər, nə də bakılılar bu hal ilə şah istiqbal etmişlərdir [qarşılamişlar].

Yadımdadır, Müzəffərəddin şah mərhumun müsafir olaraq oturduğu evin qa-

bağına toplaşan xalq padşahın üzünü görüncə salavat çevirirdi. Bu hal müsəlman hökumətinə çəkilən bir həsrətin təzahüratı idi. Siyasi bir təhti-əsarətdə [siyasi bir əsarət altında] yaşayan millət şahı görməklə şəkən də olsa, daha mənus [isinişdiyi, vərdiş etdiyi] bir hakimiyyəti xatırlayır, salavat çevirirdi.

Fəqət bu gün Azərbaycan əhaliyi-islamıyyəsi din qardaşı İran millətinin hakimiyyəti-siyasiyyəsini təmsil edən şahı bir əsarəti-zəruriyyəsini ifadə edən salavatla deyil, istiqlal və hakimiyyətini elan edən üç boyalı bayrağı və səkkiz guşəli ulduzu ilə istiqbal edir.

Heyəti-vükəla rəisi [Baş nazir] Cümhuriyyətlə idarə olunur Azərbaycan millətinin “xoş gəldin”ini İran millətinin müməssili-tacidarına ərz edərəkən duyaçağı ehtisas [hisslər] ilə heç şübhəsiz ki, millətin hissiyyatına tərcüman olacaqdır.

Azərbaycanlılar hər zaman iranilərlə dindaşlıqdan əlavə bir çox mədəni və irqi rabitələrlə bağlı olduqlarını duymuşlardır. Bu duyğularını onlar hər münasibətlə ərz etmişlərsə də, böylə müstəsna bir surətdə vəqə olacaq mülaqat [görüş], təbii, heç bir zamanda vəqə olmamış, heç bir məkan böylə bir ziyarəti qeyd etməmişdir.

Eşitdiyimizə görə, şah həzrətləri heç bir mərkəzdə dayanmayıb, əzcümlə [o cümlədən] Bakıda dəxi təvəqqüf buyurmayacaqlardır [dayanmayacaq]. Bütün millət, onunla bərabər hökumət dəxi arzu edərki ki, şah həzrətlərinə daha ziyadə müsafirpərvərlik göstərmək surəti ilə İrana qarşı pərvərdə eylədiyi [bəslədiyi] hüsn-əhtiram və vədadını [məhəbbətini] göstərsin.

Əlbəttə, vaxtları müqtəzi olarsa [icazə verərsə], dost və dindaş bir millətin müməssili olmaq həsəbi [sifəti] ilə şah həzrətləri də yeni elani-istiqlal etmiş həmcivar [qonşu] bir islam millətinin içində heç olmasa bir-iki gün müsafir qalmaq lütfünü əsirgəməzlər.

Sağlıq olsun.

Rəvayətə görə, şah həzrətləri, işbu səyahətləri ilə Avropanın indiki əhəmiyyəti-siyasiyyəsindən İran mənafeyinə bir istifadə qəsdindədirlər.

Vürudi-hümayunlarını [zatiəllərin gəlişini] təbrik edərəkən kəndilərinə arzu etdiyimiz ən səmimi dilək – İran istiqbalına [gələcəyinə] aid amali-məşruələrinin [qanuni, leqal arzularının] hüsulu və səyahətlərinin səlamət və müvəffəqiyyətlə icra edilməsidir.

Xoş amədi [Xoş gəldin]!

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

7 ağustos iclası

(mabəd)

Təbəlik qanununun müzakirəsi davam edir. Qeyri-müsəlman məbuslar tərəfindən bir təklif varid [daxil] olur: məsələ mühüm olduğundan rusca danışılın, yaxud türkcə irad olunan [söylənən] nitqlər ruscaya tərcümə edilsinlər.

Mustafa Vəkilov - (yerindən) Qətiyyənlə öylə şey olammaz. Məclisi-Məbusanda rusca nitq söyləmək qanunumuzda yoxdur.

Kravçenko (*Slav-Rus cəmiyyəti nümayəndəsi, rusca*) - Möhtərəm məbuslar! Siz bilirsiniz ki, təbəlik qanununun böyük əhəmiyyəti var. Bu məsələ hamını maraqlandırır və hər şəxs bununla əlaqədardır. Binaənileyh [ona görə], məlumunuzdur ki, bu məsələ ətrafında nələr danış[ıl]dığını hamı bilmək istər. Bu gün bizləri buraya göndərən xalq Parlamanda bu xüsusda nələr söyləndiyini diqqətlə təqib edirlər.

Hamının rəyini onlara bildirmək lazımdır. Burada sizin milli hissinizə toxunacaq bir şey də yoxdur. Milli mənafeyinizi pozacaq bir şey görülməyir. Bu mülahizə ilə də xahiş edirik bu məsələ haqqındakı nitqlər rus dilində irad, yaxud türkcə söylənib də ruscaya tərcümə edilsinlər.

Vəkilov Mustafa (*Müsavat*) - Mən başa düşürəm, həddindən ziyadə səbirli olduğumuzdanmı yaxud hər şeyə kəmetinalıq göstərdiyimizdənmidir ki, bu gün bizim Məclisi-Məbusanımızda bizdən əcnəbi dildə danışmağımızı tələb edirlər. Ümum millətlərdə, hər bir dövlətdə qəbul edilmiş və heç vaxt əl vurulmamış olan əsaslardan birisini biz də qəbul etmişik ki, Məclisi-Məbusanda öz dilimizdə danışaq. Bizim dilimiz var. O dildə danışmağa haqqımız var və danışmağa qərar vermişik. Qaldı ki, bizim uca səslə bu kürsüdən verilən dərsə də ehtiyacımız yoxdur. Milli hissiyyatımıza nə toxunar, nə toxunmaz onu özümüz yaxşı biliriz. Uca səslə demək lazım deyildir. Bundan əlavə, bu vaxtadək Məclisi-Məbusanda bundan daha böyük, daha mühüm məsələlər müzakirə və həll edilmişdir ki, onlardan da maraqlanmamaq

mümkün deyil. Bilmirəm onda nə üçün rusca danışılmağı tələb etməyir, danışmaları anlamaq istəməyirdi. İndi nə olmuşdur ki, böylə tələblər verirlər. Bilmirəm nə cəsarətlə deyirlər ki, öz Parlamandırızda özgə dildə danışınız. Bizi çox səbirlimi, yoxsa o qədər anlamazmı hesab edirlər? Böylə təkliflərə heç vaxt əməl etmək olmaz. Burası Azərbaycan Məclisi-Məbusanıdır. Azərbaycanlıların öz dili var, öz məclisində öz dilini danışmalıdır, bir də böylə təkliflər edilməməlidir. Nitqlərin türkcə irad edilib də ruscaya tərcümə edilməsinə gəlincə, bu vaxtadək Parlamanda heç vaxt böylə şey olmamışdır, bundan böylə də olmamalıdır, ola da bilməz.

Bu məsələ səsə qoyulur, əksəriyyəti-ara [səs çoxluğu] ilə rusca nitq söyləmək, yaxud tərcümə təklifi rədd edilir. Təbəlik haqqındakı layihəyi-qanuniyyənin müzakirəsi davam edir.

Mustafa Vəkilov - Heç təəccüb etməyə ki, bu gün təbəlik qanunu müzakirə edildikdə hamıdan qabaq Slav-Rus cəmiyyəti nümayəndəsi çıxır və buradan uca səslə qanunun əleyhinə danışır. Onların böylə uca səslə danışmalarına, səsküy salmalarına da təəccüb etməyə. Bundan əlavə, Slav-Rus cəmiyyəti nümayəndəsi idxal edilmiş qanunu vaxtsız, münasibətsiz hesab edir. Onların zənnincə, hələ böylə qanunlar vermək vaxtı deyil, tez imiş. Həm də münasibəti yox imiş. Onların böylə rəy vermələri də təəccüb ediləcək şeylərdən deyildir. Təəccüb ediləcək bir şey varsa, o da onların Məclisi-Müəssisan tərəfdarı çıxmalarıdır. Görürsünüz ki, sabiq natıq Məclisi-Müəssisan tərəfdarı oldu. Amma onu

bilməlidirlər ki, burada oturanlar Məclisi-Müəssisənin hüququnu onlardan ziyadə və artıq dərəcə məhəbbətlə müdafiə edirlər. Amma özünüz bilirsiniz və yaxşıca anlayırsınız, onların müdafiə etdikləri Məclisi-Müəssisənin hüququ deyildir. Kravçenkolar Məclisi-Müəssisəndən ziyadə yabançıları, özgə qüvvələri müdafiə edirlər. Halbuki təbəəlik qanunu qəbul edilmədikcə, heç bir mühüm məsələyə əl vurmaq olmaz, hətta Məclisi-Müəssisəni çağırmaq olmaz. Çünki bu gün biz təbəəlik məsələsini həll etmədən Məclisi-Müəssisəni çağırısaq, özünü zahirdə Azərbaycan təbəəsi kimi göstərib həqiqəti-halda özgə təbəəsi olanlar dəxi keçərlər. Amma bağışlasınlar. Öylə xətalari bir daha işləməyəcəyiz. Doğrudur, qabaqlarda bu kimi nöqsanlarımız çox olmuşdur. Bu barədə çox səhvlər etmişik. Amma indi artıq qabaqkı səhv və nöqsanları təkrar işləməyəcəyiz. Qaldı ki, qanunun Məclisi-Müəssisəni tərəfindən qəbul edilməsi və bunun üçün istiqlalımızın beynəlmiləl etiraf və təsdiqi haqqındakı bəhsləri dəxi hər keçinin su bulandırması kimi bəhanələrdir. Hüquqiddüvəl və beynəlmiləl [dövlətlər hüququna və beynəlxalq hüquqa] dəxli yoxdur. Əlavə, burada deyirlər ki, böylə qanunu Rusiyadan iznsiz qəbul etmək olmaz. Çünki bu adamlar iləricə hər Rusiya təbəəsi olmuşlardır. Şimdi Azərbaycan təbəəliyi qanunu verməklə haqları təhdid edib [məhdudlaşdırıb] bir dairəyə salmamalıdır. Fəqət bizcə Rusiyanın izni-rizasına burada ehtiyac yoxdur və gözləmək lazım deyildir. Qoy rusiyaçılar əllərindən gələnlər qədər çalışsınlar, ağızlarına nə gəlsə desinlər və bacardıklarını etsinlər. Zira əgər Kravçenko həqiqətən qanun-

dan bəhs etsəydi, əlbəttə biz də ona cavab verə bilərdik. Onun məqsədi qanunu müdafiə etmək deyil, başqa bir şeydir. Ona görə də mən inanıram ki, bu gün Məclisi-Məbusanımız bu qanunu müttəhidül-rəy [yekdilliklə] qəbul edər və başqa məqsədlər təqib edənlərin məqsudu hasil olmaz.

Sonra sabiq natiqlərdən Əhməd [Cövdət] bəy deyir ki, Azərbaycan daxilində anadan olanların təbəə sayılması doğru deyil, çünki ancaq burada doğulanlar Azərbaycan vətəndaşı hesab edildikdə, xaricdə təvəllüd edib də burada yaşayanlar üçün böyük müşkülət çıxacaqdır. Natiq əfəndi təklif edir ki, Azərbaycanda anadan olanlar yox, Azərbaycanda yaşayanlar təbəə hesab edilsinlər. Amma mənəcə böylə denilsə, daha artıq müşkülət çıxıb bilər. Zira böylə olan təqdirdə bütün əhali özünün vətəndaşlığı haqqında ərizələr verməli, müraciətlər etməli olar ki, bunun da asan olmadığı məlumdur. Halbuki təvəllüd edənlər təbəə hesab olunaraq, kənarında anadan olub da Azərbaycanda yaşayarlara da arzu etdikləri təqdirdə ərizə vermək, müraciətdə bulunmaq imkanı verilməsi ilə iş daha da asanlaşdırılmış olar. Onlara da böylə ixtiyar verilmişdir.

Bir də Vansoviç əsgərlik məsələsindən bəhs etdi. Fəqət bir dəfə onlar nəzərə almalıdırlar ki, Azərbaycanda mükəlləfiyyəti-əsgəriyyə məsələsi yalnız türk-islamlara aiddir və bu barədə hər nə qanun və danışıq olsa müsəlmanlar üçündür. Binaənileyh, onlar qabaqcadan əsgərlikdən azaddırlar və əsgəri məsələlərdə mənəfdar deyildirlər, maraqlanmamalıdırlar da.

Bundan əlavə, Əhməd bəy 2-ci fəsil 5-ci maddəyə etirazla deyir ki, müərriflik [tövsiyə; zəminlik] və qəbul məsələsi tamamilə Daxiliyyə Nəzarəti və polis idarəsi əlində olub xoşlanmadıqlarını qəbul etməyəcəklərdir. Bundan da ən ziyadə fəhlə sinfi mütəzərrir olacaqdır [ziyan çəkəcəkdir]. Buna cavabən bildirmək istəyirik ki, o məsələ yalnız Daxiliyyə Nəzarəti ixtiyarında olmayıb, Ədliyyə və Xariciyyə nəzarətlərinin iştirakı ilə həll ediləcəkdir. Nəhayət, Əhməd bəy and məsələsi haqqındakı maddənin dəyişməsinə tələb edir. Əlbəttə bir sosialist and məsələsinə ancaq böylə baxar və böylə də deməlidir. Fəqət biz isə böylə baxmayırıq. Biz and məsələsinə əsaslı bir şey bilib, öylə də qəbul edirik.

Sırada daha natiq yoxdur. Binaənileyh son söz məruzəçi Hacinski Mehdi bəyə verilir.

Mehdi bəy Hacinski - Kravçenkonun fikri aşkardır. O təzədən yenə qəyyumluq məsələsi qoyur. Rusiyanı yenidən bizə qəyyum tikir. Şübhəsizdir ki, heç vaxt böylə sözlər ola bilməz və onun təklifi qəbul ediləmməz. Biz qanunumuzu qəbul edəcəyiz. Burada heç bir təhdid yə dairə [məhdudlaşdırma və ya çərçivəyə salma] yoxdur. Hər kəs Azərbaycan təbəəsi olmaq istəsə, bismillah, buyursun, qarşı açıqdır. Vansoviçin təklifi üzərinə maddəyə "Hal-hazırda burada yaşayanlar..." əlavə edilməsinə zidd deyiliz. Fəqət mükəlləfiyyəti-əsgəriyyə haqqındakı təklifə əsla razı ola bilmərik. Bilxəssə bu qanuna görə xaricilər əsgərlikdən azaddırlar. Mükəlləfiyyəti-əsgəriyyə məsələsinin onlara dəxli yoxdur. O bizim öz işimizdir.

Qanunun 2-ci (maddə-maddə) qiraətinə keçilməsi səsə qoyulur və əksəriyyəti-ara [səs çoxluğu] ilə qəbul edilir.

Birinci maddə Vansoviçin "Hal-hazırda burada yaşayanlar..." məzmunlu təshihhi [düzəlişi] ilə oxunur, rəyə vəz edilir [səsə qoyulur]. Ədliyyə və Məsai [Əmək] naziri Səfikürdlü Aslan bəy həzrətləri söz alır.

Səfikürdlü - (Sosialist) Burada təbəəlik qanununun müzakirəsinə şüru edildikdə [başladıqda] dedilər ki, bu qanunu ancaq Məclisi-Müəssisən qəbul etməlidir və bu xüsusda özgə dövlətlər və hökumətlərlə müzakirata girişmək, rəylərini sormağ lazımdır; Azərbaycan Hökuməti və Məclisi-Məbusanı böylə qanunları qəbul edə bilməzlər. Bundan əlavə, bizə təklif etdilər ki, burada bu məsələ haqqında rusca danışaq, çünki onlar da anlamaq, rəylərimizi bilmək istəyirmişlər. Fəqət bu sözlərin bir qəpik qiyməti yoxdur. Nə üçün bu qanunu ancaq Məclisi-Müəssisən qəbul edə biləmiş və nə üçün hökumət və Məclisi-Məbusan qəbul edə bilməzmiş? Bunu tələb edənlərin fikri qanunu, ya Məclisi-Müəssisən hüququnu müdafiə etmək deyil, fikri budur ki, hökumət bu qanunu qəbul etməsin və bu surətlə təbəəlik məsələsi açıq qalsın. Rusca danışmaq haqqındakı tələb dəxi ancaq bu məqsəddə xidmət edir.

Qaldı təbəəlikdə təvəllüd məsələsi, bizcə, məhəlli-təvəllüdü [doğum yerinin] böyük əhəmiyyəti var. Ona görə də Ədliyyə Nəzarəti qanunun binasını həman buradan götürmüşdür. Çünki bir adam harada anadan olmuşsa orası həmişə sənədlərdə, vəsiqələrdə də qeyd

olunur. Onun üçün böyük bir məkan olur. Doğma yurd o yer hesab olunur. Digər tərəfdən Azərbaycan daxilində təvəllüd etməyənlərə də ixtiyar verilir, əgər istəsə iki il burada olmuşdursa, Azərbaycan təbəəliyini qəbul edə bilər. Elani-istiqlaldan sonra burada olanların da həpsi – hər kəs təbəə olmaq istəsə, ərizə verib Azərbaycan təbəəliyinə keçə bilər. Bu surətlə, heç kəsin hüququ təhdid edilməyib hamıya geniş ixtiyar verilmişdir. Hələ hökumət Gəncədə bulunan zaman təbəəlik haqqında bir qanun verilmişdi. İndi bu qanun yalnız əvvəlkini islah və təkmil edir. Məlummunuzdur ki, Gürcüstan, Ukrayna, Krım və sair yeni təşkil olunmuş hökumətlər dəxi təbəəlik qanunu vermişlərdir. Onsuz ola da bilməz. Necə ola bilər ki, bir məmləkət təbəəlik qanunu verməmiş qalsın. Həm bu qanun təcildir də, o qədər təcili ki, hökumət qanun layihəsinin tərtibini Nəzarətə [Nazirliyə] tapşırıqda ancaq 10 gün möhlət vermişdi. Rica edirəm, siz dəxi bu qanunu təcili surətdə qəbul edəsiniz.

Bir də Əhməd [Cövdət] bəy qanunu tənqid edərkən bir məsələyə diqqət verdi ki, orada deyilir: “Ancaq öz məsaisi [zəhməti] ilə yaşayıb özünü saxlaya bilənlər təbəəliyə qəbul edilirlər.” Əhməd bəy burasını qeyd və tənbeh etdi. Ona cavabən mən deyirəm ki, mütləqə böylə də olmalıdır. Çünki özünü saxlamağa qeyrəti, bacarığı olmayan bir adamdan nə vətəndaşlıq gözləmək olar.

And məsələsinə gəlincə, bu da vicdan və məslək məsələsidir. Hər bir məslək sahibi vətənə sədaqətlə xidmət və mənafeyini müdafiə edib, onun uğrunda

düşmən müqabilinə getməyə söz verməlidir.

Sosialistlər təklif edirlər ki, elani-istiqlaldan bəri Azərbaycan daxilində yaşıyanların həpsi Azərbaycan təbəəsi hesab edilsin.

Məruzəçi bu təklifi qəbul etməyir.

Səsə qoyulduqda birinci maddə təsəhhilə qəbul edilir.

(bitmədi)

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Paris - 1839-cu il müahidənaməsinin [sazişinin] yenidən baxılması xüsusunda Ali Şura Belçika və Hollanda nümayəndələrinin rəyini dinləyir.

- Lordlar Palatasında bu iş ümumun diqqətini buna cəlb etmişdir ki, Avstriya müahidənaməsinə müvafiq 200 min almanlarla məskun olan yerlər İtaliyaya verilir.

Roma - Rəisi-Vükəla Heyəti demişdir ki, biz gərək Müttəfiqlərlə bərabər işləyək. Palata 257 səs 111 səsə qarşı olaraq hökumətə öz etimadını bəyan etdi. İtaliya Rusiya və Macarıstan işlərinə müdaxilə etməməlidir.

- Yeni Çex-Slovak Kabinəsi təşkil edilmişdir. Kabinənin rəisi sosial-demokratdır.

- Estonluların verdiyi məlumata görə, bolşeviklər həmləni dayandıraraq Qırmızı qoşunlar isə Pskovu işğal etmək istəyirlər. Qanlı müharibələr davam edir.

- Londondakı bank qulluqçularının milli konferensiyası qət etmişdir ki,

əgər onların tələbatı qəbul edilməzsə, avqust ayının 2-dən etibarən tətillər elan ediləcəkdir. Tələbatda gecə işlərinin tərki və həftədə ancaq 44 saat işləmək maddəsi də vardır.

Paris - Sülh işlərinə baxan komissiyada Pişon demişdir ki, nə qədər ki, Almaniya etibarımız yoxdur, Almaniya Cəmiyyəti-Əqvama [Millətlər Cəmiyyətinə] buraxılmayacaqdır.

- Koblenstdən xəbər verilir ki, Birkenfelddə yeni hökumət təşkil[i], Hersogin-ya Oldenburqskaya [ilə] əlaqə kəsildiyi və cümhuriyyət təşkil edildiyi barəsində dekret sadir edilmişdir [verilmişdir].

Buenos-Ayres - Argentina Cəmiyyəti-Əqvama daxil olmuşdur.

Madrid - İspaniya Kabinəsi istefa verdi.

Berlin - Kəndçilər arasında həyəcan başlamışdır. Şlezviq, Holşteyn, Pomeraniya, Vestfaliyada taxıl cəm edilmədən qabaq tətillər başlanacağı gözlənilir. Pomeraniyada idareyi-əsgəriyyə [hərbi rejim] elan edilmişdir.

Moskva - Kovel qəzetəsi yazır ki, hal-hazırda Vilna şəhərində dəhşətli aclıq və tif xəstəliyi vardır. Şəhər əhalisinin 4-dən 3 hissəsi işsizdir. Ehtikar və qarət getdikcə artır.

7 milyon qoyun qərq olmuş

Moskva - “Tayms” qəzetəsinin məlumatına görə, Argentinada bu günlərdə dəhşətli seylab [sel] əmələ gəlmişdir. Bir çox yerlər su altında qalmış, o cümlədən 7 milyon qoyun qərq olaraq həlak olmuşlardır.

Hacı-Tərxanda

Samara - Hacı-Tərxan dairəsində olan

son müharibədə dabravolların bir dəstəsi bütün top və pulemyotuyla bizim tərəfimizə keçmişlərdir.

İngiltərədə tətillər artır

Moskva - İngiltərədə gündən-günə tətillər artmaqdadır. Təbii, tətillər siyasət rəngindən ari [uzaq] deyildir. Tətillər iqtisadi tələblərinə hədd qoymayırlar. Bunlar bəzi siyasi tələbatda da bulunurlar. Bunların əsas tələbləri böyledir: Macarıstan və Rusiya işlərinə müdaxilə etməməli; ümumi tərxis elan edilsin və əmələ nümayəndələri hökumətdə işitirək etsinlər. Əməllər qayət kəskindir.

Lenin əhvali-hazirə barəsində

Moskvada İcra Komitəsində Lenin demişdir ki, Şura Rusiya qayət dəhşətli və qorxulu zamanlar və ən ağır təcrübələr keçirir. Xüsusən iki əhval çox kəskindir. Əvvəla, Denikin Kiyev ilə Moskvaya yaxınlaşır. Saniyən [ikincisi], taxılı çöldən yığmağa fəhlələri yoxdur. Çünki fəhlələr cəbhədədirlər. Hərgah əmələ və kəndçilər son güclərini yığıb da Denikini rədd etməsələr, Şura Rusiyanın halı böhranlı olacaqdır.

Ukraynanın halı

Ukrayna Şura rəisi Rakovski Leninə çəkmiş olduğu teleqramında deyir ki, Ukraynanın halı onu böyük əndişələrə salır. [Ataman] Qriqoryev və Petlyura tərəfindən Ukraynada hazırlanmış olan hərc-mərclik və Polşa cəbhəsi bütün qüvvəni kəndisinə cəlb edir. Ukraynanı mühafizət etmək məsələsi müşkülləşir. Rakovski Lenin tərəfindən Moskvaya fəvqəladə iclasa dəvət edilmişdir.

QƏZETƏLƏRDƏN

Kerenski Denikin və Kolçak barəsində

“Mançester qardian” qəzetəsində Kerenski ilə qəzetə müxbiri tərəfindən edilən müsahibə dərc edilmişdir. Müsahibənin ibtidasında [əvvəlinədə] Kerenski demişdir ki, Parisdə təbiddə [sürgündə] bulunan sosial-demokratların arzusunu bəyan edir.

Kerenski demiş:

“Biz diktaturanın əleyhindəyiz, istər Lenin, Trotski olsun, istər Kolçak və Denikin olsun Rusiyanın yenidən təşkil edilməsi vüsətli demokratik üsulu üzərinə olmalıdır. Rusiya Məclisi-Müəssisani dəvət edilməlidir. Məhəlli [regional] muxtariyyət xüsusunda qanunlar tərtib və camaata həqiqi azadiyyət verilməlidir.

Mən düşünməyirəm ki, Qərbi Avropa demokratiyası Kolçakdan necə yaxşılıq gözləyə bilərlər. Qərbi Avropa əfkari-ümumiyyəsinin [ictimai fikrinin] qismiküllisi böylədir ki, Kolçak Rusiyada demokratik üsulu qoyacaqdır və Rusiyadan hərc-mərcliyi qaldıracaqdır. Mən Kolçakı tanıyıram. O, mənim admirallarımdan birisi idi. Admiral haqqında mən ona qiymət qoyuram. Fəqət siyasətə o, heç bir şey düşünməyir. Yalnız irticapərstlərin əlində bir alətdir.

Kolçak tək deyil, general Denikin onun eynidir. Denikin Rusiya irticapərstləri üçün belə qayət müstəbid hesab edilirdi. Kolçakı təsdiq etmək Rusiyada irticaiyyəti möhkəmləşdirmək deməkdir.

Biz Kolçakın şəxsən əleyhindəyiz. Eyni zamanda diktaturanın da əleyhindəyiz.

Sibiryadan çox uzaq olan fransız və ingilisləri Kolçakın hürriyyət tərəfdarı olması ilə inandırmaq asan bir işdir.”

Kerenski sözünə əlavə olaraq deyir:

“Kolçak tərəfindən Rusiyanın demokratik bir hala salınmasına heç bir ümid bəsləmək olmaz. Kolçak bir dəstə adamların əlində alətdir ki, o adamlar hər zaman öz məqsədlərini yürütmək üçün Kolçakdan istifadə edirlər. O adamlar öz siyasətlərini dəyişdirmək istədiyi zaman Kolçakı da kənar edə bilərlər. Kolçakın irticapərst olduğuna bu kifayət edir ki, demokratik Gürcüstan Kolçak əleyhinə mübarizə edir. Şəhər və zemstvo idarələri təsis edilə bilərdi. Fəqət Kolçak hərbi diktatorluq və talandan başqa heç bir şey vəd etməyir. Rusiya irticaiyyəti burada özünə yuva qayırmışdır. Axirüləmr [nəhayət] burada başa düşməlidir ki, Müttəfiqlər admiral Kolçak ilə nəyə nail oldular. Hər halda, Avropa demokratiyası Kolçakın təsdiq edilməsinə mane olmalıdır.”

Odessa sahilinin ablukası

Sevastopoldan xəbər verilir: Ali İngilis Komandanlığı dabravolların Bəhri [Donanma] Komandanlığına təklif etmişdir ki, Şura qoşunları əleyhinə ciddi fəaliyyətdə bulunsunlar və o yerlərin kiçik dairə nüfuzunda olmasına baxılmasın. Bu münasibətlə Qara dənizin şimal-qərb tərəfi abluka [blokada] edilmişdir. Xersondan Nikolayev arasında olan dəniz yolu kəsilmişdir. Hakəza [həmçinin], ümum paroxodların Odessa sahilinə getmələri tərk edilmişdir. Abluka edilən yerlərdən fransız paroxodları çıxmışlardır.

Dabravolların vəhşəti

Samara - Denikin əsarətində olan Qırmızı qoşun nəfəratından [əsgərlərindən] birisi nəql edir ki, dabravollar Qırmızı qoşunlardan tutduqları əsirlərə əbədən [əsla] rəhm etməyirlər. Dabravollar əsir almayıb, əllərinə keçənləri atmaqla edam edirlər. Tsaritsın və Hacı-Tərhan cəbhələrində əsir düşən Qırmızı qoşunları soyundurub Kuban oblastına göndərmək bəhanəsi ilə yolda 30-40 nəfəri birdən qətl etmişlərdir.

Batımda səfərbərlik

Bu günlərdə Batımdan gələnlər rəvayət edirlər ki, şəhərdə Dabravol Komandanlığı tərəfindən nəşr edilən əmrnaməyə görə dabravollar həkim, afiser və hərbi məmurları səfərbərliyə dəvət etmişdir. Ştab ofiserləri 50 yaşınadək, kiçik zabıtlar isə 40 yaşınadək dəvət edirlər. Son səfərbərlik günü avqustun 20-nə təyin edilmişdir. Bu müddətdən sonra gələnlər və yaxud gəlməyənlər divani-hərbə [hərbi məhkəməyə] veriləcəkdirlər. Səbiq Rusiya ordusu afiserləri, həkimləri və məmurları, həpsi səfərbərliyə çağırılırlar.

General Baratov və Gürcüstan

General Baratova yaxın olan şəxslərin rəvayətinə görə, Baratov demişdir:

“Mənim Gürcüstana gəlməkdən məqsədim ballıdır. Dabravol ordusu Gürcüstan ilə dava deyil, sülh ilə yaşamaq istəyir. Dabravol ordusu artıq Gürcüstan Cümhuriyyəti ilə düşmənçilik etmək istəməyir. Ümumun mənafeyinə görə, Gürcüstan ilə gözəl əlaqədə bulunmaq fərzdır. Biz indi Gürcüstan istiqlalı məsələsinə məşğul olmaq istəməyirik. Bu məsələni Rusiyanın sahibi olan Məclisi-Müəssisənə həll edəcəkdir. Şimdi isə biz müvazinəni gözləyib də hər növ güzəştə bulunmaq istəyirik. Hər gah Gürcüstan bizimlə rəftarda bulunarsa, biz Gürcüstan ilə mal mübadilə edəriz. Birinci növbədə taxıl verəriz.”

MAVƏRAYI-BƏHRİ-XƏZƏRDƏ

Zakaspidən aldığımız məlumata görə, işbu ağustosun 5-də Tazəşəhərdə Zakaspi Hökuməti kəndisini ləğv edərək miri [mülki] və hərbi idarəni Denikin tərəfindən oraya təyin olunmuş general Borovskinin vürudunadək [gəlişinədək] general Lazarevə təslim etmişdir.

Səbiq baş komandan general Savitski Denikin tərəfindən geri çağırılmışdır. Ehtimal üzrə son müharibəni və Qəhqəhə mövqifi [stansiyası] çarpışmasını itirdiyindən naşi [uduzduğuna görə] hərbi məhkəməyə cəlb ediləcəkdir.

Hal-hazırda ərzaq, ticarət və sənaye və maliyyə işləri Lazarevin idarəsi cənbində [nəzdində] təsis edilmiş bir idarəyə verilib, başına da səbiq Ticarət və Sənaye naziri Pankratov təyin edilmişdir. Xariciyyə Nəzarəti əvəzində yenə həman idarə cənbində [nəzdində] bir diplomasi məmuriyyət təşəkkül etmişdir ki, oraya da səbiq Xariciyyə naziri Makarovun vürudunadək general Lazarevin şəxsi yavəri Kurnakov təyin edilmişdir.

Azərbaycan konsulqərisinin fəaliyyəti son vaxtlar fəqət [sədəcə] qaçqınlar məsələsinin təsviyəsinə [aradan qaldırıl-

masına] münhəsir [həsir] edilmişdir. Konsulumuz Ə[kbər ağa] Sadıqov cənablarının ciddi tədabiri və şəxsi fəaliyyəti sayəsində bütün Azərbaycan qaçqınları[nın] kəndi ölkələrinə qayıtmaları haqqında iqdamatlar [təşəbbüslər] olunmuşdur. Qaçqınlarımız ərzaq, su və başqa cəhətlərdən konsulumuz sayəsində heç bir üsrət [çətinlik] çəkməmişlərdir. Əlavə, konsulğərimizin təşəbbüsəti sayəsində Ermənistan təbəələrinə yemək, pul və su verilməklə Azərbaycan torpağından Ermənistana getmək üçün ciddi tədabir ittixaz edilmişdir [tədbirlər görülmüşdür].

Bolşeviklərin təzyiqi sayəsində Tazəşəhərin məcburi təxliyəsi davam etməkdədir. Hər vaporla Petrovsk şəhərinə külliyyətli surətdə qaçqınlar axın-axın axmaqdadır. Şəhərdə böyük həyəcan davam edir. Cəbhə Qızıl-Arvadda olduğu halda, mövqif [stansiya] tamam təxliyə edilmişdir.

Bolşeviklərin 1500 nəfərdən ziyadə gözəl surətdə müsəlləh və fəal süvari dəstələri şərq cəhətindən Qara-Qala tərəfindən ehtimal üzrə çevirmə yapmağa səy edir.

Dəmiryolların dabravollar tərəfindən əsasınadək təxrib edilməsinə baxmayaraq, bolşeviklərin sənaye və fəaliyyəti sayəsində təcili bir surətdə təmir edilərək dar yollu dəmir yolu çəkilir.

Denikin tərəfindən təqviyə [əlavə kömək] dəstəsinin gəlməsi bərbad olduğu kimi, gələcəyi ehtimalı belə yoxdur. Dabravollar arasında dəhşətli surətdə fərar etmək vardır. Bir nəfər də olsun

Tazəşəhərdə ingilis qalmamışdır. Tazəşəhərin bu vaxtadək süqut etməməsi fəqət hava şəraitindən asılı olmuşdur. Hər halda, Tazəşəhərin süqut edəcəyi mühəqqəqdir [qətidir].

Tazəşəhərin iqtisadi və maliyyə cəhəti demək olar ki, bərbad bir haldadır. Para yoxdur, bütün işlər qapanmışdır. Bolşeviklərin ordusu haqqında bir çox şayiət davam edir. Hər halda müntəzəm və külliyyətli bir ordu təərrüzü [hücumu] hiss edilməkdədir.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

- Daxiliyyə naziri müavininin polis ehtiyacı məsarifindən ötrü para təxsis[i] haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir [qərara alınmışdır]:

Qradonaçalnikə buraxılmış polis ehtiyatı üçün mabaqisini [qalanını] xüsusi smeta üzrə sərf olunmağa icazə verilsin.

- Ədliyyə nazirinin Xüsusi İstintaq Komissiyonu üzvü Sultanovun əzli [azad edilməsi] və onun yerinə Tiflis Nahiyyə Məhkəməsi müddəiyi-ümumi [prokuror] müavini [Yevgeni] Draqneviçin təyini haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Birincisi əzl ilə, ikincisi təyin edilsin.

- Rəisi-Vükəlanın [Baş nazirin] Dövlət İşlər müdiri ilə nazir müavinləri maaşlarının müsaviləşdirilməsi [bərabərləşdirilməsi] haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Məruzə təsviblə [bəyənilməklə], Maliyyə Nəzarətindən xüsusi qanun layihəsi

tərtiblə Məclisi-Məbusana idxalı tapşırılısın.

- TÜRÜQ VƏ MƏABİR [Nəqliyyat və Rabitə] nazirinin leh [polyak] qaçqınlarının aparılması haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

1) Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətinə [Sosial Təminat Nazirliyinə] ümumi qaçqınlar əsası üzrə 224 nəfər leh qaçqınlarının yol xərcini vermək tapşırılsın;

2) TÜRÜQ VƏ MƏABİR nazirinə lazımı qədər vaqon verilməsi tapşırılsın.

- TÜRÜQ VƏ MƏABİR nazirinin Gədəbəy zavodu haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

TÜRÜQ VƏ MƏABİR nazirinin Culfa-Bakı yolu üçün 1 milyon manatlıq Gədəbəy zavoduna mis ismarlanılması haqqındakı məruzəsini işbu əsaslar üzrə təsvib etməli:

1) Misin pudunu min manatdan təyin etməli;

2) Pullar müqavilənamə əqdindən sonra verilməlidir;

3) Zavod üç ayın müddətində 1000 pud mis verməlidir;

4) Zavod əməl etməzsə, yarım milyon manat verməlidir;

5) İsmarlamının təmini üçün zavodun ikinci zaqladkası olmalıdır;

6) Məxaricat Culfa-Bakı yolu istiqrazına hesab olunmalıdır.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

- Qaçqınlar şöbəsi sədri Petrov ictimai işlər təşkilatı xüsusi müşavirəsinə

Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] tərəfindən nümayəndəliyə təyin edilmişdir.

- Bakı Modelçilər İttifaqı kəndi nizamnamələrini tərtib verərək təsdiqdən ötrü Məsai Nəzarətinə [Əmək Nazirliyinə] təqdim etmişdir.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Gəncə nahiyə müfəttişinə müraciətən rica etmişdir ki, təcili surətdə dağılmış Şadıllı kəndinin əhvalını təhqiqlə, lazım olarsa müavinətdə də bulunulsun.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti tərəfindən xüsusi bir layihə tərtib verilərək təsvib üçün Rəisi-Vükəlaya [Baş nazirə] təqdim edilmişdir. Layihədə bütün Azərbaycan torpağındakı korlar üçün darüləcəzə [əlillər evi] və emalatxanalar güşadı [açılması] üçün smetadan xaric olaraq 390 min 716 manat pul istənilmişdir.

- Qazaxda darüleytam güşadına [yetimxana açılmasına] lüzum görüldüyü üçün Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə naziri Nahiyə müfəttişliyinə müraciətən rica etmişdir ki, tezliklə təşkilinə şüru edilsin [başlansın].

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Beynəlidarə Komissiya [İdarələrarası Komissiya] tərəfindən Şamaxı şəhərinə göndərilmiş Maslov nam memar tərəfindən yeni şəhərin projesi hazırlanmışdır. Nəzarət projeni Daxiliyyə Nəzarətinə göndərmişdir.

- Qaçqınlar şöbəsi Rus Milli Komitəsinə müraciətən məlum etmişdir ki, Samurda toplanmış qaçqınlara Azərbaycan torpağından keçməyə icazə verilmişdir. Fəqət Vladiqafqaz yolu onlara vaqon verməlidir.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Daxiliyyə Nəzarətinə müraciətən rica etmişdir ki, təmir edilmiş Şamaxı həbsxanası Nəzarətin ixtiyarına verilsin. Zira həbsxanada emalatxana açılacaqdır.

- Cənub-Qərb Müsəlman Cümhuriyyətinin Hökuməti əzası [üzvləri] Qarsda ingilislər tərəfindən həbs edilərək Batuma göndərilmişdilər. Onların haqqında bir çox zaman məlumat alınmamışdı. Məhbusların ailələri Azərbaycan Hökumətinə müraciətən kəndi sahibləri barəsində məlumat istəmişdilər. İngilislər xəbər vermişdilər ki, onlara heç bir qorxu-filan yoxdur. Fəqət Türkiyə tərəfdarı olduqları üçün həbs edilmişlərdir. Axırncı ingilis məlumatına görə, məhbuslar Malta adasına göndərilmişlərdir.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Parlaman komisionlarında

- Parlamanın Maliyyə-Büdcə komisionunda üç günlük müzakirədən sonra Maliyyə Nəzarətinin Hökumət Bankı təşkili haqqında təqdim etdiyi layihə bəzi təbəddülat və təğriyat [dəyişiklik və düzəliş] ilə qəbul edilmişdir.

- Əlan [hal-hazırda] Maliyyə-Büdcə komisionunda darülfünun [universitet] haqqındakı qanun layihəsi müzakirə olunur. Birinci iclas bu barədə ağustosun 12-də vaqe olmuşdur.

Cəmiyyəti-Xeyriyyədə

Bakı Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi qərar qoymuşdur ki, Təzəpirin Mart hadisəsi zamanı zərədidə olmuş hissələrini təmir etsin və şimal və cənub tərəfində dükan-

lar bina etsin. Buna görə smeta düzəltməkdən ötrü Cəmiyyəti-Xeyriyyə xüsusi komisyona intixab etmişdir [seçmişdir].

Tətil gedişi

Özlərini fəhlə xadimləri adlandıran təşkilatın 14 ağustosda elan etmək istədikləri tətil müvəffəqiyyətsiz olmuşdur. Səhər heç yerdən tətil boruları eşidilmədi. Mədən dairələrindən aldığımız məlumatlara görə, fəhlələr adi qayda üzrə evlərindən çıxıb işlərinə gedirdilər.

Tağiyev fabrikasında yanğın

Ağustosun 13-də gecə Tağiyevin fabrikasında böyük yanğın vücuda gəlmişdir. Yanğın tez söndürülmüşsə də, yenə 11 ədəd pambıq maşını yanmışdır. Fabrika işləməkdə davam edir.

İran şahının gəlməsi münasibətilə

Dünən Bakıda İran şahının vürudu [gəlişi] gözlənildiyindən, şəhərdə bir şadlıq və hazırlıq müşahidə olunurdu. Bazar-dükan Azərbaycan milli bayraqları ilə bəzənmişdi.

Tətilmi, bayrammı?

Bəzi mədən dairələrində İran təbəələri əksəriyyət təşkil edən məhəllərdə [yerlərdə] bolşevik mübəlligləri [təbliğatçıları] elan edəcəkləri siyasi tətilə Əhməd şahın istiqbalı [qarşılınması] üçün bayram rəngi dəxi vermişlər. Fəqət macəraçıların [avantüristlərin] bu hiyləsi də baş tutmamışdır.

Azərbaycan Ordusu

Dünən Azərbaycan Ordusunun Zaqatala alayı Bakıya varid [daxil] olmuşdur.

Kabinə böhranı haqqında

Nəsb bəyin Kabinə təşkil etdiyi haqqında qəzetələrdə görülən xəbərlərin əsli olmadığı elan edilir.

Müəllimlər iclası

Bu gün (cümə) avqustun 15-i səhər saat 10-da Bakı Türk Müəllim və Müəllimələrinin ümumi iclası Birinci Realni məktəbi binasında vəqə olacaqdır. Məsaili-yövmiyyə [gündəlikdəki məsələlər] cümləsində dəvəti müqərrər olan [qərarlaşdırılan] Müəllimlər Qurultayına nümayəndələr seçmək məsələsi dəxi vardır. Məsələlər mühüm olduğundan ümum arxadaşların təşrif gətirmələri tövsiyə olunur.

Yeni vis-qubernator

Daxiliyyə Nəzarətinin binagüzarlığına [sərəncamına] görə, Quba uyezd naçalniki Əmir xan Xoyski istefaya getmiş Bakı vis-qubernatoru yerinə təyin edilir.

Balaxanı bazarı

Bahalıqla mübarizə üçün Balaxanı-Sabunçu polismeysteri [Əliisgəndərzadə] Səməd bəyin binagüzarlığı ilə Sabunçuda ayın 15-dən həftə bazarı açılır. Bazar cümə günləri köhnə yerdə vəqə olacaqdır. Ətraf kəndlərdən meyvə-məhsulət gətirmək tövsiyə olunur.

Daxil olmuş mallar

Ticarət, Sənəət və Ərzaq Nəzarətinin Statistika şöbəsinin məlumatına görə, ağustosun 12-də Bakıya bu qədər mal gəlmişdir: taxıl 1991 pud; furaj [yem] 421 pud; kartofel 52 pud; odun 750 pud.

Port İdarəsi

Eşitdiyimizə görə, ingilislər gedəndən sonra Port Dəniz idarəsini Azərbaycan Hökumətinə təslim edəcəklərdir.

Fəhlə həyatı

“Eyzensmidt” zavodunda vəqə olan tətillər hənuz davam edir. Ayın 12-də iclas vəqə olub, qərar qoymuşlar ki, tətillər davam etdirlərlər.

Lənkəran bolşevikləri

Bakıda alınmış xəbərlərə görə, Lənkərandan qaçmış Lənkəran bolşeviklərindən Suxoruqov ilə Kropotov Bəndər Gəzdə həbs edilib Lənkərana gətirilmişlər. Bu günlərdə Petrovska aparılacaqlardır.

Birjada

Kerenski minliklər - 1250 rublə, beş yüzlüklər - 1450 rublə, yüzlük - 270 rublə, Zaqafqaziya bonları 5%.

Valyuta

İngilis funt – banknot 405 manata, çek 365 manat; Osmanlı lirəsi – qızıl 420 rublə, kağız lirə 95 rublə; frank – 21 rublə.

İranda

İranda rus pulu getdikcə düşür. Azərbaycan pulunun min manatı 78 qrana, Kerenski minlik 78 qrana.

AZƏRBAYCANDA**Salyandan**

Neçə sənələrdir ki, Salyanda həvəs-

karlar dram cəmiyyəti davam edirdi. Bu cəmiyyətdə olan cavan həvəskarlar bütün həvəs və şövlə vətən və millətə qulluq etmək niyyəti ilə teatro tamaşaları göstərirdi. Hasil olan paralar dəxi xeyriyyə işlərinə sərf olunurdu.

Salyanda teatro binası olmadığından, cavan həvəskarlar teatro oynayan zaman min əziyyət, məşəqqətlə səhnə tərtib edib, hətta stulları özləri yığirdılar. Türklər zamanında bir neçə teatro tamaşası tərtib verib 40 minədək onların mərixanasına [xəstəxanasına] verdiyi məbləğlər məlumdur.

Bu cəmiyyət bu haladək nizami olmayıb pərakəndə idi. Səbəb isə həvəskarlar təzə olub və cəmiyyət dəxi təsdiq olunmamışdı. Lakin axır zamanda qaim-məqamımız [qəza rəisimiz] tərəfindən cəmiyyətimiz təsdiq olunub, bundan sonra Cavad uyezdirinin hər bir tərəfində tamaşa verəcəkdir.

“Salyan Müsəlman Aktyorlar Cəmiyyəti” namında olaraq hər həftə, yaxud hər 15 gündə Salyanda tamaşa verəcəkdir. Ümdə məqsədi bütün xeyriyyə işlərinə kömək etmək, biçiz [yoxsul] şagirdlərin, miskinlərin, çocuqların nəfinə [xeyrinə] teatro oynamaq və kasıb üzvlərinin nəfinə dəxi benefis verəcəkdir. Nə oynayacaqdırsa, kimin mənfətinə olacaqdırsa qəzetədə yazılacaqdır.

Cəmiyyətin üzvləri (aktyorları) cəmiyyətin ümdə banisi olan və camaatın hüsn-rəğbətini qazanan rejissoru Həsən-ağa Sabit əfəndiyə öz təşəkkürlərini yetirirlər. Hər üzvə cəmiyyət tərəfindən vəsiqə dəxi verilmişdir.

“Salyan Müsəlman Aktyorlar Cəmiyyəti”

ERMƏNİSTANDA

Ermənistan halı kəmafissabiq [əvvəlki kimi] qayət xətrəlidir [təhlükəlidir]. İrəvan və Eçmiədzinin təxliyə edilməsi şayiəsi hələlik təsdiq edilməyir. Təxmin hesaba görə, müsəlmanlarla edilən son müharibədə ermənilərdən 15 nəfər öləndir.

“Qruziya” qəzetəsinin yazdığına görə, son erməni-müsəlman müsadiməsindən [toqquşmasından] doğmuş olan Ermənistan vəziyyəti Ermənistan Hökuməti[ni] artıq dərəcə müşkülata uğratmışdır. Bu əhvalı bununla təfsir etmək olar ki, Ermənistan Hökuməti müsəlmanlarla sülh ilə rəftar etməkdən acizdirlər.

Sonra, Ermənistan Hökuməti[ni] öz sərhədlərini saxlaya bilməmələri əndişəyə salır. Bu əhvallardan dolayı ciddi surətdə şayiət var ki, Ermənistan Hökuməti [başçısı] A. Xatisov hərbi müavinət üçün şimala müraciət edəcəkdir.

Eyni zamanda bəyan edirlər ki, son günlərdə Ermənistan Hökuməti öz nöqtəyi-nəzərini dəyişmişdir. Yəni, Zaqaqaziya Konfransının qətnaməsini gözləyir və ehtimal edilir ki, Zaqaqaziya Konfransı bu iki millət arasında olan ixtilafı yatıra biləcəkdir.

TEATRO VƏ MUSİQİ

25 faizi Müsəlman Yetimlər Yurdu faydasına olmaq üzrə Türk səhnəsinin məruf [tanınmış] artistkəsi xanım Olenskayanın təşəbbüsü və türk aktyorlarının iştirakı ilə çaharşənbə [çərşənbə] gecəsi Hökumət Teatrosunda bir müsəmirə-

teatro [teatr-konsert] tərtib edilmişdi. Havanın sıcaqlığından xeyriyyə bir məqsədlə oynanan işbu müsamirəyə tamaşaçı lazımı qədər gəlməmişdi. Oynanan bir pərdəli “Harun ər-Rəşid”, iki pərdəli “Azərbaycan”, bir pərdəli “Bizim kirayənişin özün öldürdü” faciə və məzhəkələri ümumiyyətlə yaxşı keçdi.

“Bizim kirayənişin özün öldürdü” məzhəkəsi tamaşaçıları özündən məmnun buraxdı. Bunun oyununda Ələkbər Hüseynzadə ilə Darablı bir komik olduqları üçün tamaşaçılar üzərində hüsn-təsir buraxdılar. Hacı Fərzəli tipini Hüseynzadə öz siması və əlbisəsi, vəziyyəti və qiyafəsi ilə tam mənası ilə yaratmış, səhnədə bir artist deyil, Bakı mülkədarı bir Hacı olduğu zənn edilirdi. Habelə, nökr Sevdimali rolunu da, necə ki lazım idi, Darablı oynadı. Yalnız nəzəridiqqəti cəlb edən bir şey var idi, o da həddindən artıq hərəkətlər, əlavələr idi.

Kabare qismi də müvəffəqiyyətlə keçdi. Xüsusən Yunis Nərimanovun rəqsi Hüseynağa [Hacıbababəyov] və Məhəmmədağının segah və kürd-şahnax oxumaları, Anaplının kupletləri, Mirpaşa [Sadıqov] və Əliislam [Dadaşov] əfəndilərin meyhanası tamaşaçıların alqışına məzhər [nail] oldu.

Keçən gecəki müsamirə, ümumiyyətlə, insanda bir fikir doğurur: bizim teatro və səhnəmizdə bir çox ayrı-ayrı qüvvətlər var. Fəqət onların tərəqqisi uğrunda bir addım atılmamaqla bərabər, onlardan lazım olan istifadə də edilməyir. Teatro və səhnə işlərimizin təbii yolundan çıxması onların əxlaqına sui-təsir edib, onların məharət, daha doğrusu dühaları ölür, tələf olur.

Bəhri-Xəzər dənizində posta, sənişin və yük gəmilərinin hərəkəti

Bakı-Ənzəli

15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazaşəhər (Krasnovodsk)

15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çərşənbə və cümə günləri saat 5-də.

Bakı-Salyan

19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çərşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Məşhədsər-Bəndər Gəz və geri

17-ci körpüdən çərşənbə günü saat 4-də.

Bakı-Həsənquli-Bəndər Gəz-Məşhədsər

və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.

Petrovsk-Fort-Aleksandrovska-Quryev və geri

Paroxodlar Petrovskdan pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Lənkəran-Astara

17-ci körpüdən düşənbə, səşənbə və şənbə günü saat 4-də.

Bakı-Petrovsk

15, 24 və 25-ci körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 4-də.

T-178

İtibdir

1907-ci ildə Zaqafqaz İdareyi-Ruhaniyyəsinəndən Əhməd Cabbar oğlu Rəcəbovun adına verilmiş 2617 nömrəli metrik şəhadətnaməsi itibdir. Etibardan saqitdir [etibarsızdır].

7442

Doktor M. İ. Lurye

Əmrəzi-zöhrəviyyə və daxili naxoşluqları qəbul edir. 914 və 606 müalicəsi. Qəbul edir hər gün səhər saat 8-1-ədək; axşam saat 4-7-yədək. Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə 45, Bəndərinin küncündə, yolu Bəndəridən, nömrə 8, 3-cü mərtəbə. Telefon: 17-06 və 52-36.

7406

**Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası
Gövhər xanım Qazızadə**

Vəzi-həml edənlər hər bir vaxt, gələnlər xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edilirlər. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsa-mama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

**Diş həkimi
B. M. Şternin**

Vorontsovski küçə nömrə 22, Karantinni küçənin küncündə. Telefon nömrəsi 48-15.

Dişlərə müalicə olunub doldurulur, kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırılır, ağrısız çəkilir və qeyriləri. Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək; axşam saat 4-dən 7-yədək. Qiymətlər münasibdir.

7413

**Arvad diş həkimləri
Z. A. Şexter və xanım**

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayıрма dişlər. Dişlərin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək.

Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

10218

**Berlin Darülfünunu doktoru
S. İ. Kopelioviç**

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqları qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Elektrik müalicəsi, 606 və 914 müalicəsi və qeyriləri. Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə.

Telefon nömrə 50-28 və 93.

10244

**Petroqraddan gəlmiş doktor
İshaq Avetisoviç Atayans
(professor Mixaylovun müavini)**

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtəla olanları qəbul edir. (Bövl [idrar] yolu azarına, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çaharşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir. Ünvan: Telefonu küçə, nömrə 6.

7444

Diş həkimi B. L. Levin

Gəlib naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Dişləri ağrısız çəkir. Kabinədə diş çıxığı laboratoriyası vardır. Qızıl ənglər, qızıl köklər, kauçuk işləri. Qəbul edir səhər saat 9-dan 1-ə dək, axşam saat 4-dən 8-ə dək. Adres: Sisyonovski, nömrə 7, Qubernskinin küncündə.

7440

Elan

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti bununla elan edir ki, Nəzarətin mallarını (məkulat) şəhərdə və şəhər ətrafında daşımağı podrata götürmək xahişində olanlar gərək avqust ayının 18-nə kimi müzayidədə iştirak etmək üçün ərizə verməli və məktubla öz şərtini bildirməlidirlər. Ərizələr Nəzarətin İdarəsində “Natsional” mehmanxanasında 24-ncü odaya verilməlidir.

T-216

Bakı Şəhər İdarəsi

Bununla ümum araba və faytonçulara elan edir ki, 1919-ncü sənənin 2-nci yarısı üçün yarmarka meydançasında saat 9-dan 2-yə kimi nömrələr veriləcəkdir. Müəyyən vaxtda nömrə almayan əşxasdan alınacaq vergidən 50 faiz peni dəxi alınacaqdır.

T-217

**Müvəqqəti müdir:
Xəlil İbrahim**

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Azərbaycan

Məclisi-Məbusanında

səh. 291. “iki il burada olmuşdursa”: qəzetdə belə getmişdir: “iki il burada olmuşdur ki”.

Teleqraf xəbərləri

səh. 292. “Hersoginya Oldenburqskaaya”: Oldenburq Böyük hersoqu II Fridrix Avqustun arvadı Elizabet Aleksandrine nəzərdə tutulur.

Qəzetələrdən

səh. 293. “Mançester Qardian” [The Manchester Guardian]: İngilis qəzeti. Əsası 1821-ci ildə Mançesterdə qoyulmuşdur. 1959-cu ildə adını Qardian” [The Guardian] kimi dəyişmiş, 1964-cü ildə isə qəzetin redaksiyası Londona köçmüşdür.

Mavərayi-Bəhri-Xəzərdə

səh. 295. “Tazəşəhər”: Krasnovodsk (indiki Türkmənbaşı) şəhərinin bəzi mənbələrdəki adı.

“Qızıl-Arvad”: Türkmənistanda indiki Sərdar şəhəri.

“Qara-Qala”: Türkmənistanın cənub-qərbində, indiki Məxtumqulu şəhəri.

Bakı xəbərləri

səh. 298. “Bəndər Gəz”: İranın Gülüstan ostanında, Xəzər dənizi sahilində şəhər.

Teatro və musiqi

səh. 300. “Harun ər-Rəşid”: teatr tamaşası; Abdulla Şaiqin əsəri.

“Azərbaycan”: İsa bəy Aşurbəylinin səhnə əsəri.